

LBRIS

We know
books

FILOCALIA

SAU

CULEGERE DIN SCRIERILE
SFINȚILOR PĂRINȚI, CARE ARATĂ
CUM SE POATE OMUL CURĂȚI,
LUMINA ȘI DESĂVÎRȘI

IX

SFÎNTUL IOAN SCĂRARUL
AVVA DOROTEI

Traducere din grecește, introduceri și note de
pr. prof. dr. DUMITRU STĂNILOAE
Membru al Academiei Române

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

ale mindriei sufletului tău și roagă-te pentru cei ce te batjocoresc, ca pentru niște doftori adevărați ai tăi. Fii încredințat că cel ce urăște necinstirea urăște smerenia și că cel ce fuge de cei ce-l necăjesc fuge de blîndețe. Nu căuta să cunoști păcatul aproapelui tău și nu primi bănuielile împotriva lui. Iar de se seamănă acestea în noi prin răutatea altora, sîrguiește-te să le prefaci prin filcuii bune și mulțumește în toate prin bunătate și sfîntă iubire.

Înainte de toate să ne păzim toți conștiința noastră în toate, în cele cu privire la Dumnezeu, la aproapele și la lucruri. Și înainte de a spune sau a face ceva, să cercetăm de e după voia lui Dumnezeu. Și apoi, după ce ne-am rugat, să spunem și să lucrăm, și să aruncăm neputința noastră înaintea lui Dumnezeu. Iar bunătatea Lui ne va veni în toate în ajutor.¹²⁴⁵

¹²⁴⁵) Nu mai dăm în acest volum celelalte paisprezece epistole mai scurte ale lui avva Dorotei, nici grupa de sentințe, deoarece ele nu fac decît să repete unele gînduri din Învățăături.

CUPRINS

SFÎNTUL IOAN SCĂRARUL

<i>Introducere</i>	7
Autorul și conținutul scrierii	7
Copierea, traducerea și parafrazarea <i>Scării</i> în diferite limbi, inclusiv în cea românească	17
Scoliile la <i>Scară</i> și la textul pe care l-am tradus și încadrat în colecția prezentă a <i>Filocaliei românești</i>	30
Înainte-privire a sfintei <i>Scări</i>	33
Viața lui Ioan Scărarul	33
Despre avva Ioan, egumenul muntelui Sinai, sau Scărarul	40
Epistola lui avva Ioan	40
Epistola de răspuns	41
Scara dumnezeiescului urcuș	45
Cuvîntul I: Despre lepădarea de viață deșartă și despre retragere	47
Cuvîntul II: Despre despățimire	60
Cuvîntul III: Despre înstrăinare	66
Despre visele care urmează pe începători	72
Cuvîntul IV: Despre fericita și pururea pomenita ascultare	74
Despre țilharul pocăit	79
Despre Isidor	84
Despre Laurentie	85
Despre econom	86
Despre Avachir	87

Despre arhidiaconul Macedonie	88
Despre cuviosul Mina	90
Despre cuviosul Acachie	112
Despre Ioan Savaitul sau Antioh	114
Cuvîntul V: Despre pocăința cea făcută cu grijă și deplin arătată, în care se vorbește și despre viața sfinților osîndiți și despre închisoare	120
Cuvîntul VI: Despre pomenirea morții	136
Cuvîntul VII: Despre plînsul de-bucurie-făcător	143
Cuvîntul VIII: Despre neminiere și blîndețe	160
Cuvîntul IX: Despre ținerea de minte a răului	167
Cuvîntul X: Despre clevetire	171
Cuvîntul XI: Despre multa vorbire și despre tăcere	174
Cuvîntul XII: Despre minciună	176
Cuvîntul XIII: Despre lenea sufletească	178
Cuvîntul XIV: Despre pîntecele atotlăudat și tiran	181
Cuvîntul XV: Despre curăția și neprihănirea (castitatea) nesticăcioasă, agonisită de cei stricăcioși prin osteneli și sudori	188
Cuvîntul XVI: Despre iubirea de arginți și despre neagonisire	209
Cuvîntul XVII: Despre nesimțire, adică despre moartea sufletului înainte de moartea trupului	214
Cuvîntul XVIII: Despre somn și despre rugăciune, și despre cîntarea în obște	217
Cuvîntul XIX: Despre privegherea trupească și cum trebuie făcută aceasta	219
Cuvîntul XX: Despre frica lașă sau nebarbătească	222
Cuvîntul XXI: Despre slava deșartă, cea cu multe chipuri	224
Cuvîntul XXII: Despre mîndria cea fără de minte (fără stăpînire)	233
Cuvîntul XXIII: Despre gîndurile negrăite ale hulei	239
Cuvîntul XXIV: Despre blîndețea, simplitatea și nerăutatea agonisite prin sîrguința înțeleaptă, și nu naturale; și despre viclenie	242
Cuvîntul XXV: Despre prea înalta smerită-cugetare, pierzătoarea patimilor, ce se naște în simțirea nevăzută	248

Cuvîntul XXVI: Despre deosebirea gîndurilor, patimilor și virtuților	264
Partea a II-a. Despre dreapta socoteală bine deosebitoare	288
Partea a III-a. Cuprînsul pe scurt al tuturor celor mai înainte spuse	305
Cuvîntul XXVII: Despre sfințita liniștire a trupului și a sufletului	312
Partea a II-a. Despre felurile liniștirilor și despre deosebirea lor	317
Cuvîntul XXVIII: Despre fericita rugăciune, sfințita maică a tuturor virtuților; și despre înfățișarea văzută și gîndită în vremea rugăciunii	331
Cuvîntul XXIX: Despre nepătimire sau cerul pămîntesc și despre desăvîrșirea și învierea sufletului înainte de învierea cea de obște	343
Cuvîntul XXX: Despre legătura treimii virtuților, a dragostei, a nădejzii și a credinței	347
Îndemnare scurtă și la fel de puternică la cele spuse mai înainte pe larg	353
Cuvîntul XXXI: Către păstor	354

AVVA DOROTEI

<i>Introducere</i>	381
Forma și conținutul operei avvei Dorotei	385
Cuvîntul înainte al unui necunoscut la <i>Felurite învățături de suflet folositoare</i> ale cuviosului părintelui nostru Dorotei	389
Epistola către fratele care a cerut să i se trimită Cuvintele aflate ale părintelui nostru Dorotei	390
Ale celui între sfinți părintelui nostru Dorotei felurite învățături	393
I. Despre lepădare	393
II. Despre smerita cugetare	407
III. Despre conștiință	414
IV. Despre frica de Dumnezeu	419
V. Despre trebuința de a nu se încrede cineva în înțelepciunea sa	431
VI. Să nu judecăm pe aproapele	438
VII. Despre învinovățirea de sine	447
VIII. Despre ținerea de minte a răului	455

IX. Despre minciună	461
X. Despre trebuința de a călători pe calea lui Dumnezeu cu scop bun și cu trezvie	467
XI. Despre trebuința de a ne sîrgui să tăiem repede patimile, înainte de a ajunge sufletul la deprinderea cea rea	475
XII. Despre frica de chinurile viitoare și despre trebuința ca cel ce voiește să se mîntuiască să nu uite niciodată de grija mîntuirii sale	483
XIII. Despre trebuința de a răbda încercările fără turburare și cu mulțumire	493
XIV. Despre clădirea și buna întocmire a virtuților sufletului	500
Ale lui avva Dorotei diferite epistole	511
Către unii care trăiau în chilie și l-au întrebat despre întîlniri	511
Către întîistătorii și ucenicii din mînăstire, cum trebuie să povățuiască cei dintîi pe frați și cum trebuie să se supună cei din urmă	515

noastre, pentru că nu e legată în mod necesar de interesul care ne-a condus la traducerea și la publicarea *Scării* în colecția prezentă a *Filocaliei românești*. Noi am voit doar să arătăm în această *Introducere* cât de mare a fost interesul care s-a acordat *Scării* în viața duhovnicească a călugărilor și credincioșilor români, ca și în cea a călugărilor și credincioșilor ortodocși de pretutindeni.

ÎNAINTE-PRIVIRE A SFINTEI SCĂRI

Bine a socotit cel ce ne-a înfățișat nouă urcușul deopotrivă cu vârsta cea după trup a lui Hristos. Căci ne-a alcătuit o scară a desăvârșirii închipuind cei treizeci de ani ai Lui. Pentru că, ajungând și noi la această vîrstă deplină a desăvârșirii, ne vom afla ca cei ce am împlinit cu adevărat toată Legea și nu vom mai cădea. Iar cel ce n-a ajuns este încă prunc și nu se va afla primit de întreaga mărturie a inimii. Dar noi am socotit că e de trebuință ca înainte de înșirarea acestor treizeci de trepte ale *Scării* înțelegătoare și dumnezeiești să așezăm viața prea înțeleptului el alcătuitor. Aceasta, pentru ca văzînd ostenele lui să nu citim cu neîncredere cele scrise. Apoi, punînd înaintea scrierii și sfintele epistole ale Sfîntului Părinte care a poruncit-o și a celui ce a întocmit-o, vom începe *Cuvintele* din ea.

*Viața pe scurt a celui cu adevărat întru sfinți avva Ioan,
egumenul sfîntului munte Sinai, numit Scolasticul,
scrisă de monahul Daniil din Raith³⁵*

Nu pot spune în deplină cunoștință și în chip sigur care este cetatea care l-a odrăslit și crescut pe dumnezeiescul bărbat înainte de petrecerea lui închinată luptei și nevoinței. Dar pe cea care îl găzduiește acum și-l

³⁵⁾ Traducem această *Viață* după ed. gr. din 1970, din care unele fraze sînt puțin deosebite de cele din r. G. Ediția din 1970 e după un manuscris din mînăstirea Dionisiu din Athos. În schimb ea are scoli, cum nu are textul din r. G. Trad. rom. Veniamin Costache are și ea scoli. Apoi, numai cea din r. G. și cea a lui Veniamin Costache spun că e scrisă de Daniil.

hrănește cu ambrozie ne-a făcut o cunoscută marele Apostol Pavel. Căci viețuiește și el negreșit în acel Ierusalim ceresc în care se află Biserica celor întâi născuți (Evr. XIII, 23), „a căror petrecere este în ceruri“ (Filip. III, 20). Acolo, săturându-se³⁶ cu o simțire nematerială de cele de care nimeni nu se poate sătura și privind frumusețile nevăzute, primește răsplățile vrednice ale sudorilor. Și primind acolo ca moștenire darul neostenelii pentru osteneli, petrece cu cei de acolo, „al căror picior este de acum întru dreptate“ (Ps. XXV, 12). Dar cum a dobândit această fericire pururea pomenitul, o voi spune acum.

Acesta, aflându-se în al șasesprezecelea an cu vârsta trupului, s-a adus pe sine jertfă bine plăcută și primită lui Hristos în muntele Sinai. Și luând jugul călugăriei, e îndrumat și călăuzit prin petrecerea în acest loc văzut spre nevăzutul Dumnezeu. Și a îmbrățișat înstrăinarea ca pe o ocrotitoare a tinerelor înțeleghătoare.³⁷ Iar prin ea, lepădând toată îndrăzneala necuviincioasă și însușindu-și smerenia cuviincioasă, a alungat – de la intrare – de la sine pe dracul care sădește părerea de sine și credința în sine. Și plecându-și grumazul și încredințându-se în Domnul Părintelui care l-a primit ca unui prea bun cîrmaci, a străbătut fără primejdie furtuna scurtă și grea a vieții. Astfel a murit cu desăvîrșire lumii și voilor sale și a avut sufletul ca necuvîntător și lipsit de voință, și cu totul izbăvit de însușirea naturală³⁸, deși cîștigase înțelepciunea cea de toate felurile din afară, înainte de această simplitate, cea cerească.³⁹

Astfel petrecînd nouăsprezece ani și împodobindu-se cu roadele fericitei supunerii, după ce sfîntul bătrîn care l-a îndrumat a trecut din viața aceasta, iese și el la stadionul liniștirii, avînd în mîini ca niște arme puternice dumnezeieștile rugăciuni ale aceluia, spre surparea întăriturilor sata-

³⁶) Traducerea lui Veniamin Costache: „Săturarea celor nematerialnici e o simțire duhovnicească care are puterea cea văzătoare, precum lumina ochilor trupești, a celor ce au în ele lumina sensibilă. Vederea este cunoștința înțeleghătoare.“ (Multe din scoliile la *Viață* le dăm din traducerea Veniamin Costache.) ³⁷) „Tinerile înțeleghătoare sînt stările sufletești pe care străinătatea le știe păzi închise în casa sa ca pe niște fiice ale sale, ascunse și nimănui cunoscute. Bine a numit deci străinătatea ocrotitoare, ca pe una ce e păzitoare a virtuților.“ ³⁸) „Însușirea naturală numește lucrarea sufletului sau a voi aceasta și aceea.“ ³⁹) „E de mirare, zice, cum, părtaş fiind acesta de înțelepciunea din afară, se supune unui învățător simplu și neînvățat.“

nice. Luîndu-și locul luptei sale cam la 5 mile de mînăstire (numele lui era Thola), a petrecut acolo patruzeci de ani fără pregetare, arzînd de un foc fierbinte și de dragoste față de Dumnezeu. Dar cine ar putea să facă cunoscute și să laude prin cuvinte ostenele purtate de el acolo? Cum s-ar putea face arătate acestea, odată ce toată osteneala lui se sădea în chip nevăzut și fără martori? Dar s-auzim, cu toate acestea, petrecerea prea cuviiosului din cîteva semne și mici arătări.

Mînca din toate cîte sînt îngăduite de făgăduința călugărească, dar foarte puțin, ca să surpe și prin aceasta în chip prea înțelept îngîmfarea și cornul închipuirii de sine. Prin puținătate înfrîna și strîmtora în tot felul pe stăpînul pîntece cel atît de furios, strigîndu-i: „Taci, taci!“ Iar prin împărtășirea din toate robea pe tirana slavă deșartă.⁴⁰ Pe lîngă aceea, stîngea prin singurătate și prin neînsoțirea cu alte persoane văpaia cuptorului acesta, încît a prefăcut pînă la sfîrșit jarul ei în cenușă și a potolit-o cu totul. Iar de închinarea la idoli fugea bărbătescul cuvios cu bărbăție, prin mila lui Dumnezeu și prin puținătatea celor trebuincioase.⁴¹ Iar moartea de fiecare ceas a sufletului și moleșirea o înlătura împungînd-o prin boldul morții.⁴² Și legătura întristării o deznoda prin omorîrea împătimirii sau, poate, prin simțirea celor nemateriale.⁴³ Înainte de aceasta omorîse tirania mîniei prin sulîța ascultării. Iar prin neieșirea din chilie și prin nerostirea cuvîntului a omorît lipitoarea slavei deșarte, cea asemenea păianjenului.⁴⁴

⁴⁰) „A mînca cineva din toate cele puse înainte și a bea din cele turnate mulțumind lui Dumnezeu nicîdecum nu e potrivnic dreptarului cunoștinței. Că toate sînt bune foarte. Iar a se depărta cu dragoste de cele dulci și multe este un lucru de dreaptă socoteală și cunoștință. Și dragostea nu ne va lăsa să defăimăm pe cele dulci ce sînt de față, dacă nu vom gusta din dulceața lui Dumnezeu deplin, întru toată simțirea.“ ⁴¹) „Numește închinare la idoli iubirea de arginți sau iubirea de mîncări gustoase, din care se naște învoirea cu patimile, sau și visurile. Iar de aceasta se poate păzi cineva numai cu mila lui Dumnezeu.“ ⁴²) „Moartea de fiecare ceas este trîndăvia, care se apropie de călugăr în fiecare ceas. Pe aceasta o numește moartea de fiecare ceas și moleșeală, și slăbănogire. Pe aceasta omorînd-o cu acul gîndului la moarte învie sufletul, stîrnindu-l spre împlinirea sîrguincioasă a poruncilor dumnezeiești.“ ⁴³) „Împătimirea față de ceva este moartea. Și aceasta se risipește, dacă se înstăpînește o altă dragoste, mai mare. Iar prin omorîrea împătimirii sau și prin simțirea celor nemateriale se dezleagă legătura întristării.“ ⁴⁴) „Prin lipitoarea slavei

Și încă ce? Biruința asupra celei de a opta⁴⁵ a fost curățirea cea mai deplină de mândria potrivnică lui Dumnezeu. De la aceasta a început acest Veseliul⁴⁶, prin ascultare, zidirea lui fiind desăvârșită de Domnul Ierusalimului ceresc, prin venirea Sa și prin înălțarea smereniei lui împotriva aceleia. Căci fără Acesta nu va fi înfrînt diavolul și toată oastea lui.

Unde voi pune, în împletitura de față a cununei lui, izvorul lacrimilor lui? Căci acesta e un lucru care nu se află la mulți. Locul de lucrare a acestora se află încă și acum; e o peșteră foarte mică, așezată la un ultim picior de munte, atît de departe de chilia lui și a oricărei alte chilii, cît să poată închide urechile pentru slava deșartă, dar să ajungă prin tînguire și prin chemările din ea și prin celelalte de felul acesta pînă la cer, precum se cuvine să fie celor ce se împung cu sulițe și cu fierul de ars și celor ce se lipsesc de ochi.⁴⁷

De somn se împărtășea numai atîta cît să nu se vatăme firea minții prin priveghere. Iar înainte de culcare se ruga mult și alcătuia scrieri. Numai aceasta îi era frîu al trîndăviei. Încolo, tot drumul lui era rugăciunea neîncetată și dragostea neînchipuită de Dumnezeu. Pe Acesta și-L

---

deșarte în chipul păianjenului înțelege slava deșartă însăși. Căci precum aceea suges, fără să se sature, sîngele trupurilor, așa și ea suges virtutea și cunoștința." *Alta*: „Păianjenul își întinde mrejele sale subțiri și prinde muștele cele neputincioase. Dar dacă ceva din cele mai mari cade în ele, se rup. Așa și slava deșartă: întinzîndu-se, pe toți cei cu cugetele slabe îi biruiește; iar pe cei tari cu cugetul și sănătoși la minte nu poate să-i biruiească, ci mai virtos aceia o rup pe ea și zboară la cer." ⁴⁵) „Prin a opta înțeleg mândria. Căci a fost așezată ca a opta patimă de către părinți, între cele opt gînduri sau patimi. Iar biruința cea mai din vîrf a mîndriei a socotit curăția sau nepătîmirea, care se înfăptuiește prin sălășluirea Sfîntului Duh. Înainte de ea a pus: înstrăinarea, apoi înfrînarea, pe urmă reținerea de la lăcomia pîntecelui, de la trîndăvie, de la ținerea minte a răului, de la nepătîmire și de la slava deșartă." ⁴⁶) „Precum Veseliul, făcînd cortul prin răbdare, a sălășluit întru dînsul pe Dumnezeu ca să dea răspunsuri, așa și acesta, împodobindu-și sufletul său și făcîndu-și trupul luminos, s-a arătat pe sine locaș prea frumos al Sfîntului Duh." Cunoaștem că Dumnezeu S-a sălășluit în noi, cînd auzim răspunsul Lui la rugăciunea noastră sau apelul Lui la răspunsul nostru prin viața plăcută Lui, în conștiința noastră. ⁴⁷) Ca un aspru nevoitor stătea într-o peșteră întunecată ca să nu poată vedea nici o frumusețe și ca strigătele de durere de pe urma împunsăturilor sale să nu fie auzite de nimeni ca să-i aducă slavă deșartă, ci numai de Dumnezeu din cer.

închipuia noaptea și ziua în oglinda curată a neprihănirii, nevrînd să se sature de aceasta niciodată sau, mai bine și mai potrivit zicînd, neputînd.

Îmboldit de rîvna acestui purtător-de-Dumnezeu părinte, un oarecare dintre cei ce trăiau viață singuratică, cu numele Moise, îl rugă mult, folosindu-se de multele mijlociri ale părinților, să-i fie ucenic și să fie povățuit de el în adevărata filozofie.⁴⁸ Silit fiind de rugămințile lui, fericitul îl luă la el. Și o dată, poruncindu-i sfîntul părinte să aducă dintr-un loc roditor niște pămînt pentru cultivarea legumelor, ajungînd Moise la locul ce i s-a spus a împlinit fără pregetare ceea ce i s-a poruncit. Dar fiind timpul amiezii depline și văpaia cea mai arzătoare înfierbîntînd locul ca un cup-tor (căci era cea din urmă dintre luni)⁴⁹, Moise, fiind prins de moleșală și obosit de greutate, gîndi să se odihnească puțin. Deci așezîndu-se sub o piatră foarte mare, adormi. Dar iubitorul-de-oameni Dumnezeu, nevrînd să lase pe robii Săi să se piardă prin ceva, iar Moise fiind pe cale să se primejduiască, veni în ajutorul lui. Și voi spune îndată cum.

Acest mare părinte al nostru, Ioan, petrecînd în chilie ca de obicei și ocupîndu-se cu Dumnezeu, fu prins el însuși de o ațipire foarte ușoară. Și în această stare vede pe cineva cu chip cuvios trezîndu-l pe el și zicîndu-i: „Ioane, cum dormi fără grijă, iar Moise se află în primejdie?" Deci trezîndu-se, acesta repede se înarmă cu rugăciunea pentru ucenic. Apoi venind acela către seară, l-a întrebat de nu cumva i s-a întîmplat vreun lucru rău sau de deznădejde. Iar acela zise: „O piatră foarte mare era să se rostogolească peste mine și să mă zdrobească pe cînd dormeam adînc sub ea, de nu m-aș fi sculat din acest loc cu o săritură grăbită, părăindu-mi-se că aud glasul tău. Și îndată am văzut piatra aceea desprinzîndu-se și căzînd la pămînt." Dar acela, smerit cu adevărat la cuget, nu i-a descoperit ucenicului nimic din cele văzute, ci mulțumi lui Dumnezeu cu strigări ascunse și cu silințe, și cu dragoste.

Acest om al lui Dumnezeu era și un doftor al ranelor nearătate. Un călugăr oarecare, cu numele Isaac, apăsător cu tărie de povara dracului iubirii de trup și neștiind ce să facă de descurajarea care îl cuprinsese din toate

---

⁴⁸) Viața călugărească se numea filozofie, adică iubire de înțelepciune, pentru că era o învățătură și o practică prin care monahul își conducea făptura la desăvîrșire și la cunoștința adevărată, și la fericirea veșnică. ⁴⁹) Adică luna august.

părțile, veni alergînd la acest mare bărbat și-i făcu cunoscut cu tînguire și cu lacrimi războiul dinăuntru. Dumnezeuiescul părinte, minunîndu-se de credința și de smerenia aceluia, îi zise: „Să stăm, frate, amîndoi la rugăciune, și fără îndoială bunul și milostivul Dumnezeu nu va trece cu vederea cererea noastră“. Aceasta făcîndu-se, încă neisprăvindu-se rugăciunea, ci cel chinuit șezînd încă cu fața la pămînt, Dumnezeu împlini voia robului său, ca să arate pe prorocul David spunînd și în aceasta adevărul (Ps. CXLIV, 20). Și șarpele trupului fugi biciuit de loviturile rugăciunii, iar bolnavul, văzîndu-se pe sine de acum sănătos și neturburat, se minuna și înălța mulțumire lui Dumnezeu, Celui ce a slăvit pe robul Său, împreună cu robul slăvit de El.

Pururea pomenitului părinte, folosindu-se cu bogăție de cuvîntul harului către cei de față și dînd drumul din sine în chip îmbelșugat rîurilor de învățătură, unii oameni răi, împinși de pizmă și luptîndu-se să oprească folosul cel mare al ei, îl numeau vorbăreț și flecar.⁵⁰ Dar acesta, știind că toate le poate în Hristos cel ce-l întărește pe el și voind să învețe nu numai prin cuvînt pe cei ce veneau la el spre folosirea lor, ci cu mult mai mult prin tăcere și prin înțelepciunea (filozofia) din fapte, curma, potrivit cu ceea ce s-a scris, pricina celor ce căutau pricină; și tăcea pentru o vreme, oprînd continuarea rîului de miere al cuvîntului de învățătură. Socotea că-i mai bine să păgubească puțin pe iubitorii celor bune, pe care, poate, îi va folosi și prin tăcere, decît să ațîțe și mai mult pe acei judecători nerecunoscători și să-i înfurie spre răutate. Prin aceasta și aceia, rușinîndu-se

⁵⁰) A Sfintului Maxim Mărturisitorul: „Supărarea celui pizmaș cu greu o vei potoli. Căci el socotește primejdie (pentru el) ceea ce pizmuiește în tine. Și nu o poți potoli altfel decît ascunzînd ceea ce pizmuiește. Dar dacă aceasta îl supără numai pe el, dar pe mulți îi folosește, pe care parte o vei disprețui? Trebuie să prețuiești mai mult folosul celor mulți și deci să faci tot ce poți, să nu te lenevești, nici să te lași biruit de răutatea patimii, fiindcă astfel nu patimii, ci celui ce pătimește îi slujești. Dar folosește-te și de smerita cugetare, ca în toată vremea și locul și lucrul să dai înfîietate celui ce te vorbește de rău. Iar pizma ta poți să o potolești, dacă te bucuri împreună cu cel pizmuț de tine de toate de care se bucură el și te întristezi de cele de care se întristează el. Astfel împlinim cuvîntul Apostolului: «Să ne bucurăm cu cei ce se bucură și să plîngem cu cei ce plîng».“ *Alta*, a Sfintului Talasie: „Mîntea cea pizmașă e orbită de Domnul, căci se întristează pe nedrept de bunătățile aproapelui“.

de chipul îngăduitor și măsurat al bărbatului și cunoscînd ce izvor de folosință au astupat și de cîtă pagubă s-au făcut pricinuitori tuturor, s-au preschimbat în rugători pe lîngă bărbat și-i cereau împreună cu alții cuvînt de învățătură, ca să nu se păgubească din pricina tăcerii lui cei ce căutau mîntuirea cea din cuvînte. Decî asculta îndată cel ce nu învățase să se împotrivescă și iarăși revenea la lucrarea de mai înainte.

Astfel minunîndu-se de el toți împreună ca de unul ce-i întrecea pe toți în toate cele bune, ca de un oarecare nou Moise apărut, cei ce au cunoscut prin cercare acestea l-au ridicat cu sila la conducerea fraților, înălțînd, așa zicînd, făclia în sfeșnicul povățuitor. Și nu și-au văzut nădejdele dezmințite, căci urcă și el pe munte și intră în întunerecul neștrăbătut, primind legiuirea și vederea de Dumnezeu întipărită, în care urcă prin trepte înțeleghătoare. Și deschide gura cuvîntului lui Dumnezeu, și atrăgînd duhul, a scos cuvînt bun din vistieria cea bună a inimii.

Astfel ajunge la hotarul vieții pămîntești în povățuirea israeliților monahi, făcîndu-se numai în aceasta neasemenea lui Moise, că intră în chip neîndoielnic în Ierusalimul cel de sus. Căci acela, nu știu cum, n-a ajuns la cel de jos. Despre cele spuse dau mărturie toți cei ce s-au bucurat prin el de cuvintele Duhului. Căci mulți s-au mîntuit și se mai mîntuie și acum încă. Dar cel mai bun martor al mîntuirii și înțelepciunii celui înțelept este noul David.⁵¹ Martor este și bunul nostru păstor Ioan⁵², de care rugat fiind marele bărbat a coborît la noi cu gîndirea și ne-a arătat nouă ca un alt văzător de Dumnezeu Tablele lui scrise de Dumnezeu, care cuprînd în afară învățături despre fapte, iar înăuntru, cele despre vederea lui Dumnezeu.

⁵¹) Nu se știe cine este acesta. Traducerea V. Costache are în frază un plus: „de care ne este cuvîntul“. Poate autorul acestei *Vieți* se gîndește la cel ce i-a dat datele *Vieții*. ⁵²) Acesta trebuie să fie Ioan, egumenul Raithului, care l-a rugat pe Ioan Sinaitul să scrie *Scara*.

Venind odată avva Martirie și avva Ioan la marele Anastasie și văzându-i acesta pe ei, a zis lui avva Martirie: „Spune-mi, avva Martirie, de unde este tînărul acesta? Și cine l-a tuns pe el?” Iar acesta îi zise: „Este robul tău, părinte, și eu l-am tuns pe el”. Și-i zice lui: „Vai, avva Martirie, cine ți-a spus că ai tuns pe avva muntelui Sinai?” Și n-a mințit sfîntul. Căci după patruzeci de ani a ajuns egumenul nostru. Iarăși, altă dată, luînd pe același Ioan, povățuitorul lui, avva Martirie s-a dus la marele Ioan Savaitul, care petrecea atunci în pustiul Gudda. Cînd i-a văzut pe ei bătrînul, sculîndu-se, a luat apă și a spălat picioarele lui avva Ioan și i-a sărutat mîna. Iar lui avva Martirie nu i-a spălat picioarele. Întrebîndu-l ucenicul lui, Ștefan, de ce a făcut așa, îi zise lui: „Crede, fiule, cine este tînărul, nu știu. Dar știu că am primit pe egumenul muntelui Sinai și am spălat picioarele egumenului.” Dar și avva Stratighie, în ziua în care a fost tuns avva Ioan avînd douăzeci de ani, a prezis despre el că va fi mare stea. S-a întîmplat că îndată ce a ajuns el egumenul nostru, intrînd aci șase sute de străini, în vreme ce ședeau ei și mîncau, se vedea un oarecare om tuns scurt și îmbrăcat în chip iudaic, cu un giulgiu, alergînd pretutîndeni și poruncînd bucătarilor, economilor, chelarilor și celorlalți slujitori. După ce a plecat mulțimea, șezînd slujitorii la mîncare, căutară pe cel ce alerga pretutîndeni și porunca, și nu l-au aflat. Atunci robul lui Dumnezeu, cuviosul părintele nostru Ioan ne zise: „Lăsați-l, domnul Moise n-a făcut un lucru străin slujind în acest loc al său”.

*Epistola lui avva Ioan, egumenul mînăstirii Raith,
 către Ioan, minunatul egumen al muntelui Sinai,
 numit Scolasticul, iar mai pe urmă, după scrierea lui, Scărarul*

Prea minunatului și întocmai-cu-îngerii părintelui părinților și învățătorul Celui prea Înalt, păcătosul Ioan, egumenul mînăstirii Raith, bucurie. Cunoscînd noi, smeriții, ascultarea ta fără alegere și mai presus de toate în Domnul, împodobită cu toate virtuțile, și mai ales trebuința de a face spre cîștig talantul adevărului dat ție de Dumnezeu, ne folosim de

această trebuință, avînd în minte ce s-a scris: „Întreabă pe părintele tău și-ți va spune ție” (A doua lege xxxii, 7). De aceea cădem, prin scrisoarea aceasta a noastră, la tine ca la părintele de obște al tuturor și ca la unul mai bătrîn ca toți în nevoință și pricepere, și ca la învățătorul cel mai bun și rugăm coroana virtuților tale să ne trimiți nouă, celor neînvățați, cele ce le-ai privit asemenea lui Moise cel de odinioară, care a văzut pe Dumnezeu în acel munte, ca cinstita ta scriere trimisă nouă de tine să o punem ca niște table scrise de Dumnezeu înaintea noului Israel, adică a celor ieșiți de curînd din Egiptul și din marea gîndită cu mintea.

Precum deci folosindu-te ca de un toiag de limba ta de-Dumnezeu-cuvîntătoare ai făcut în mare minuni, așa și acum nu nesocoti rugăciunea noastră, ca să așterni, ca un adevărat mare învățător, fără preget și în chip limpede pe hîrtie, după o bună rînduială, datoriile vieții călugărești, spre mîntuirea celor ce au ales această îngerească viețuire. Nu socoti lîngșire ceva din cele spuse de noi, ci înțelege-o ca ceea ce e văzut, gîndit și spus în chip vădit de toți. De aceea sîntem încredințați în Domnul că vom primi și îmbrățișa curînd cele cinstite și nădăjduite de noi scrise în table care să călăuzească cu adevărat pe cei ce voiesc să le urmeze fără rătăcire și să le fie ca o scară rezemată pe porțile cerului, care să-i urce pe cei ce voiesc, nevătămați și fără păgubire, ajutîndu-i să treacă neîmpiedicați peste duhurile răului și peste stăpînitorii lumești ai întunericului, și peste căpeteniile văzduhului. Căci dacă Iacov, păstor de oi fiind, a avut o astfel de vedere în chip de scară, cu cît mai mult întîi-stătătorul oilor cuvîntătoare nu ar putea arăta tuturor nu numai într-o vedere, ci și în adevăr un urcuș nerătăcitor spre Dumnezeu?

Epistola de răspuns

Ioan, lui Ioan, bucurie

Am primit cinstita ta scrisoare, mai bine zis îndemnul și porunca ta mai presus de puterea noastră, dar potrivită cu viața ta cuvioasă și nepătimitoare și cu inima ta curată și smerită, pe care ne-ai trimis-o nouă, celor săraci și lipsiți de virtuți. Căci era cu adevărat potrivită ție și sfîntului tău suflet să ceri de la noi, cei neînvățați, atît în cuvînt, cît și în fapte, cuvînt

de învățătură și sfătuire. Pentru că este un obicei al tău să ni te dai nouă, pururea, pildă de smerită cugetare.

Dar noi vom spune că dacă n-ar fi în noi marea frică și primejdie de a arunca de la noi jugul cuvioasei ascultări, care e maica tuturor virtuților, nu am cuteza să ne apucăm fără judecată de cele mai presus de puterea noastră. Căci ar trebui, o, minunate părinte, să cauți să afli acestea de la cei ce le cunosc. Pentru că noi ne aflăm încă pe treapta celor ce învață de la alții. Dar deoarece purtătorii de Dumnezeu din vremea noastră și părtașii adevăratei cunoștințe stabilesc că ascultarea stă în a se supune cineva fără alegere celor ce poruncesc cele mai presus de putere, iată că am încercat să facem cu îndrăzneală cele mai presus de noi înșine.

Prin aceasta nu-ți descriem ceva folositor ție, nici nu-ți arătăm ceva ce nu știi mai mult decât noi, o, dumnezeiască și sfințită căpetenie. Căci sînt încredințat, și poate că împreună cu mine fiecare dintre cei cu dreaptă cugetare, că tu ți-ai curățit ochiul înțelegerii de toată ceața pămîntească și întunecoasă și privești neîmpiedicat la lumina dumnezeiască, și ești luminat de ea. Dar precum am spus, temîndu-mă de moartea cea din neascultare și împins de această temere spre ascultare, am luat în seamă, din frică și dragoste, porunca ta, ca un ascultător recunoscător și ca un ucenic netrebnic al unui minunat zugrav. Astfel am schițat printr-o cunoștință săracă și smerită și prin rostirea glasului meu slăbănog, prin cerneală, ca pe niște umbre, cuvintele vieții, lăsîndu-ți ție, o, prea minunate dascăl și căpetenie de obște, să le înfrumusezezi și să le lămurești acestea, și să împlinești cele ce lipsesc, ca un împlinitor al legii duhovnicești. Nu-ți trimitem ție această încercare a noastră. Ferit-a Domnul! Aceasta ar fi cea mai de pe urmă prostie. Căci sînt destui în stare să întărească nu numai pe alții, ci și pe noi înșine în purtările și învățăturile dumnezeiești. Ci obștii de Dumnezeu chemate, care învață împreună cu noi de la tine, o, prea puternice între dascăli.

Ușurat de rugăciunile lor ca de niște nădejdi înțeleghătoare, în neștiința mea întinzînd pînza condeiului și predînd cîrma cuvîntului în mîinile Bunului Cîrmaci, Hristos, împreună cu toată rugăciunea, încep acest cuvînt adresat lor prin tine. Cer tuturor celor ce se vor pleca spre acest cuvînt ca, de va afla vreodată cineva ceva folositor în el, să predea cu recunoștință rodul lui Bunului Povățuitor, iar pentru noi să ceară de la Dumnezeu să

ni se dăruiască numai răsplata încercării. Să nu privească la cele spuse că sînt cu adevărat sărace și pline de toată necunoștința și simplitatea, ci la rîvna asemănătoare celei asemenea văduvei și la Cel de a primit, precum s-a spus, darul ei (Luca XII, 42). Căci nu răsplătește Dumnezeu după mîlțimea de daruri și de osteneli, ci după căldura intenției.